

UNIwersytet JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Spadek a masa upadłości, masa układowa lub masa sanacyjna

Dr Anna Rachwał
Dr Marek Porzycki
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Jagielloński

Upadły jako spadkobierca: nabycie spadku przed ogłoszeniem upadłości

- spadek nabyty przed ogłoszeniem upadłości → składniki, które nadal należą do dłużnika wchodzi do masy upadłości (art. 62 p.u.)
  - co do zasady zachowują skuteczność zobowiązania i rozporządzenia przedmiotami wchodzącymi w skład spadku dokonane przed ogłoszeniem upadłości, jak również ewentualna umowa zbycia spadku (art. 1051 k.c.)
- **oświadczenie o odrzuceniu spadku** złożone przed ogłoszeniem upadłości → skuteczne (z zastrzeżeniem ew. możliwości zaskarżenia zgodnie art. 1024 k.c.)

Upadły jako spadkobierca: otwarcie spadku po ogłoszeniu upadłości

- spadek wchodzi do masy upadłości (art. 119 ust. 1 p.u.)
- wejście spadku do masy upadłości następuje z mocy prawa
- syndyk nie składa oświadczenia o przyjęciu spadku
  - ewentualne oświadczenie upadłego odrzuceniu spadku lub zapisu windykacyjnego jest bezskuteczne w stosunku do masy upadłości (art. 123 p.u.)
  - wejście do masy $\neq$ skutek materialnoprawny $\rightarrow$ do masy mogą wejść aktywa spadku, które nie są własnością upadłego
- spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza
  - ograniczenie odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku jest realizowane w granicach określonych przez art. 341 p.u.

Wejście spadku do masy upadłości (art. 119 p.u.):

- bez znaczenia **na jakim etapie postępowania upadłościowego** nastąpiła śmierć spadkodawcy – do prawomocnego ukończenia postępowania
- zarówno wówczas, gdy dziedziczenie następuje na podstawie ustawy, jak i testamentu
- niezależnie od tego, czy upadły stał się spadkobiercą wskutek transmisji lub podstawienia

Upadły jako spadkobierca: otwarcie spadku przed ogłoszeniem upadłości:

- spadek wchodzi do masy upadłości, jeżeli upadły **nie złożył oświadczenia** o przyjęciu lub odrzuceniu spadku i **nie upłynął termin** do złożenia tego oświadczenia (art. 119 ust. 2 p.u.)
- obowiązują te same reguły, co w odniesieniu do spadku otwartego po ogłoszeniu upadłości
- nie ma znaczenia, czy termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku rozpoczął dla dłużnika (upadłego) bieg jeszcze przed ogłoszeniem upadłości, czy dopiero po tej dacie

Nabycie spadku podczas wykonywania planu spłaty

- brak szczególnych reguł dotyczących spadkobrania, jeżeli otwarcie spadku nastąpiło w okresie **wykonywania planu spłaty** osoby fizycznej
  - długi spadkowe nie są objęte planem spłaty i nie mogą zostać umorzone po jego wykonaniu
  - nie ma znaczenia, kiedy powstało zobowiązanie spadkodawcy; odpowiedzialność dłużnika jako spadkobiercy powstała dopiero z chwilą nabycia spadku (tj. po zakończeniu postępowania upadłościowego)
  - nabycie spadku o dużej wartości może stanowić podstawę do żądania zmiany planu spłaty (art. 370d ust. 2, art. 491¹⁹ ust. 3 p.u.)

Upadły jako zapisobierca windykacyjny

- otwarcie spadku przed ogłoszeniem upadłości, przyjęcie zapisu windykacyjnego przez upadłego → wejście do masy upadłości (art. 62 p.u.)
- otwarcie spadku przed ogłoszeniem upadłości, brak oświadczenia o przyjęciu/ nieupłynięcie terminu do złożenia oświadczenia; otwarcie spadku nastąpiło po ogłoszeniu upadłości → wejście do masy upadłości z mocy prawa bez konieczności składania przez syndyka oświadczenia (art. 119 ust. 3 p.u.)

Upadły jako zapisobierca (zwykły)

- w skład masy upadłości wchodzi roszczenie o wykonanie zapisu, niezależnie od tego, czy otwarcie spadku nastąpiło przed ogłoszeniem upadłości czy po ogłoszeniu upadłości (art. 119 ust. 3 p.u.)
- wykonanie zapisu przez spadkobiercę do rąk upadłego będzie bezskuteczne względem masy upadłości (art. 78 p.u.)

Spadek a masa upadłości

- **Masa upadłości:** majątek należący do upadłego w dniu ogłoszenia upadłości oraz nabyty przez upadłego w toku postępowania upadłościowego (art. 62 p.u.)
  - funkcjonalnie służy określeniu przedmiotów majątkowych przeznaczonych dla zaspokojenia wierzycieli → utrata prawa zarządu i rozporządzania przez upadłego → objęcie zarządu przez syndyka
- **Spadek:** prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzące z chwilą jego śmierci na jego spadkobierców
  - pojęcie spadku nie jest rozumiane w prawie spadkowym jednolicie; np. w przepisach dotyczących działu spadku pojęcie „spadek” obejmuje wyłącznie przedmioty majątkowe (aktywa) – wspólnością podlegającą podziałowi objęty jest „majątek spadkowy” (art. 1035 k.c.)

Spadek a masa upadłości

- Skoro masa upadłości obejmuje **wyłącznie składniki majątkowe**, to w jej skład mogą wejść również wyłącznie **składniki majątkowe (aktywa)** wchodzące w skład spadku i przypadające upadłemu jako spadkobiercy; pojęcie spadku użyte w art. 119 p.u. powinno być rozumiane tak, jak na gruncie przepisów o dziale spadku
  - zagadnienie zakresu odpowiedzialności za długi spadkowe jest uregulowane autonomicznie w art. 341 p.u. (podobnie jak skutki dokonania działu spadku dla zakresu odpowiedzialności spadkobierców reguluje art. 1034 § 2 k.c.)

Likwidacja masy upadłości obejmującej aktywa spadkowe

- wejście „spadku” w skład masy upadłości oznacza, że syndyk może rozporządzać przedmiotami wchodzącymi w skład spadku zgodnie z regułami prawa spadkowego
  - syndyk może zbyć spadek w całości lub w części (art. 1051 k.c.)
  - przed działem spadku udziałem w przedmiocie należącym do spadku syndyk może rozporządzić tylko za zgodą pozostałych spadkobierców (art. 1036 k.c.), ALE: ew. naruszenie art. 1036 k.c. nie prowadzi do bezskuteczności z uwagi na egzekucyjny skutek sprzedaży w postępowaniu upadłościowym (art. 313 p.u.), syndyk może odpowiadać odszkodowawczo
  - po dziale spadku: sprzedaż części ułamkowych na zasadach ogólnych

Likwidacja masy upadłości obejmującej aktywa spadkowe

- możliwość wyłączenia z masy
  - art. 121 (wyłączenie całego spadku);
  - art. 315 p.u. (wyłączenie poszczególnych składników majątkowych)
  - art. 63 ust. 2 p.u. (wyłączenie uchwałą zgromadzenia wierzycieli)
- wierzytelności spadkowe – zbycie albo ściągnięcie (art. 331 p.u.)
- koszty likwidacji, ew. podatki – koszty postępowania/zobowiązania masy

Zaskarżenie odrzucenia spadku (art. 1024 k.c.) przez syndyka

- odrzucenie spadku przez (późniejszego) upadłego przed ogłoszeniem upadłości
- szczególny typ skargi pauliańskiej z art. 1024 k.c.
→ po ogłoszeniu upadłości uprawniony wyłącznie syndyk, art. 131, 132-134 p.u.

Zaspokojenie wierzytelności z tytułu zapisów lub zachowku ze spadku otrzymanego przez upadłego

- **zapis zwykły** – wierzytelność z tytułu zapisu zaspokajana w 3 kategorii, z uwzględnieniem art. 341 p.u. (jako dług spadkowy)
- **zapis windykacyjny** – przedmiot zapisu staje się własnością zapisobiercy z momentem otwarcia spadku → roszczenie o wyłączenie z masy upadłości (art. 70 p.u.)
- **zachowek** – wierzytelność zaspokajana jako dług spadkowy (art. 341 p.u.), w ogólnej 2 kategorii, podporządkowana względem zwykłych długów spadkowych

Postępowanie restrukturyzacyjne – zasady ogólne

- wejście spadku (aktywów spadkowych) do masy układowej/sanacyjnej
- w razie otwarcia spadku po otwarciu postępowania → nieobjęcie długów spadkowych układem (art. 151 ust. 1 pkt 3 p.r.)
- *a contrario*: w razie otwarcia spadku przed otwarciem restrukturyzacji długi spadkowe są objęte układem

Postępowanie sanacyjne

- art. 301-303 p.r. – przepisy odpowiadające art. 119-120, art. 123 p.u. → wejście spadku (aktywów spadkowych) do masy sanacyjnej, z mocy prawa przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza
- inne postępowania – brak przepisów, dłużnik może przyjąć spadek wprost. Przyjęcie zadłużonego spadku może być działaniem na szkodę wierzycieli/wpływać na szanse wykonania układu → ew. podstawa do umorzenia postępowania/odmowy zatwierdzenia układu/uchylenia układu
- wydaje się, że przyjęcie przez dłużnika spadku wprost nie jest czynnością zarządu, czyli nie podlega ocenie z punktu widzenia art. 39 ust. 1 p.r.

Postępowanie restrukturyzacyjne - masa

- masa układowa: mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika; w PPU i post. układowym (art. 240; art. 273)
- masa sanacyjna: mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika (art. 294 p.r.)
- różnica – zarząd własny dłużnika pod nadzorem nadzorcy sądowego vs. zarząd przez zarządcę; w post. sanacyjnym możliwość sprzedaży likwidacyjnej w trybie art. 323 p.r.

Dziękujemy za uwagę!